

OTOMOTİV ÜRÜNLERİNE İLİŞKİN PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ YÖNETMELİĞİ'NE İLİŞKİN BİLGİ NOTU

I. GİRİŞ

4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun'un (4703 sayılı Kanun) ikincil mevzuatı niteliğinde "Otomotiv Ürünlerine İlişkin Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliği" (Yönetmelik) 22 Şubat 2018 tarihinde 30340 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Yayımdan altı ay sonra 2 Ağustos 2018 tarihinde yürürlüğe girecek olan Yönetmelik ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (Bakanlık) sorumluluğunda gerçekleştirilecek olan, otomotiv ürünlerinin piyasa gözetimi ve denetiminin (PGD) usul ve esasları belirlenmiştir. Bu yazıda, otomotiv sektöründe PGD denetimlerinin nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin Yönetmelik'e değinilecektir.

Yönetmelik incelendiğinde "Tanımlar ve kısaltmalar" başlıklı madde altında pek çok tanıma yer verildiği görülmekle birlikte, Yönetmelik'in esası bakımından anlaşılabilirliğini sağlamak adına öncelikli olarak üretici ve güvenli/güvensiz ürün kavramlarının açıklanması uygun olacaktır. Bu kapsamda,

- **Güvenli ürün**, "Kullanım süresi içinde, normal kullanım koşullarında risk taşımayan veya kabul edilebilir ölçülerde risk taşıyan ve temel gerekler bakımından azami ölçüde koruma sağlayan ürünü",
- **Güvensiz ürün**, "Duyusal inceleme veya test ve muayene yoluyla insan sağlığı, can ve mal güvenliği, hayvan ve bitki varlığı ve çevre bakımından güvenli olmadığı tespit edilen ürünü",
- **Üretici** ise "Bir ürünü üreten, imal eden, ıslah eden veya ürüne adını, ticari markasını veya ayırt edici işaretini koymak suretiyle kendini üretici olarak tanıtan gerçek veya tüzel kişiyi; üreticinin Türkiye dışında olması halinde üretici tarafından yetkilendirilen temsilciyi ve/veya ithalatçıyı, ürünü üreticinin yetki vermediği bir ithalatçının piyasaya arz etmesi durumunda da ürünü ithal eden ithalatçı firmayı, ayrıca, ürünün tedarik zincirinde yer alan ve faaliyetleri ürünün güvenliğine ilişkin özelliklerini etkileyen gerçek veya tüzel kişiyi"

ifade etmektedir. Kısaca önemli noktalara vurgu yapmak gerekirse güvensiz ürün kapsamının oldukça geniş tutulduğu; üretici olarak da klasik anlamda ürünü Türkiye'de üretenler dışında, sadece Türkiye'ye ithalat yapan sağlayıcıların da üretici olarak kabul edildiği görülmektedir.

Yönetmelik'in sistematığı incelendiğinde üç ana durum üzerinde durulduğu görülmektedir. Bunlar teknik düzenlemeye uygunsuzluk hali, güvensiz ürün ve gönüllü geri çağırma. Aşağıda öncelikle genel esaslardan bahsedilecek ve daha sonra bu üç durum özelinde başlıklar altında gerekli açıklamalara yer verilecektir.

II. GENEL ESASLAR

PGD faaliyetleri kapsamında, piyasaya ilk defa arz edilen yeni araçların ve otomotiv ürünlerinin ilgili teknik düzenlemelere uygunluğu ve güvenli ürün olması için, Bakanlık tarafından gerekli tedbirler alınabilecek, denetimler yapılabilecek ve aykırılık halinde idari para cezası verilebilecektir. Bu kapsamda, Yönetmelik'te üreticilerin **yıllık denetimden** geçeceği; ancak bunun dışında da Bakanlık tarafından re'sen veya ihbar/şikâyet üzerine denetim yapılabileceği düzenlenmiştir.

PGD faaliyetleri, belge üzerinde inceleme şeklinde yapılabileceği gibi ürünler üzerinde duyuşal inceleme, test ve muayene şeklinde de gerçekleştirilebilecektir. Gerekli olması halinde Bakanlık, denetlenecek ürünlerin numunelerini alabilecektir. Bu kapsamda, Bakanlık tarafından ürünlere ilişkin belge istenmesi halinde, belgelerin eksiksiz olarak ibraz edilmesi önem taşımaktadır. **Yönetmelik ile yapılacak teste ve muayeneye üreticinin veya yetkili temsilcinin katılımı imkânı getirilmiştir.** Bununla birlikte, katılım sağlanmaması muayenenin yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Test ve muayenenin nasıl yapılacağı hakkında detaylı usulî düzenlemeler içeren Yönetmelik'te numune, test ve muayene ücretlerine de yer verilmiştir. Buna göre test ve muayene sonucunda ürünlerin uygun bulunması halinde, ücret Bakanlık tarafından ödenecek olup ürünlerin uygun bulunmaması halinde ise, ücret üretici tarafından karşılanacaktır.

III. TEKNİK DÜZENLEMELERE UYGUNSUZLUK HALİNDE ALINACAK ÖNLEMLER

Güvensiz ürün olmamakla birlikte ilgili teknik düzenlemelere uygun olmayan ürünler için Bakanlık tarafından çeşitli önlemler alınabilecek ve üreticilere idari yaptırım uygulanabilecektir. Bu hususlar Yönetmelik'in 9. maddesinde düzenlenmiştir:

- Uygunsuзluğun giderilmesi için 30 gün içerisinde düzenleyici faaliyet planı sunulması ve verilecek süre içerisinde uygunluğun giderilmesi gerekmektedir. Aksi halde, 4703 sayılı Kanun'un "Ceza Hükümleri" başlıklı 12. maddesinin (a) bendi uyarınca, üreticilere 4.578 Türk lirasından 57.235 Türk lirasına¹ kadar idari para cezası uygulanacaktır.
- Bunun yanında, uygunluğa ilişkin verilen belgelerin tahrip edilmemesi ve değiştirilmemesi önem taşımaktadır. Zira bu gibi durumlarda hem suç duyurusunda bulunulacak hem de 4703 sayılı Kanun uyarınca 11.447 Türk lirasından 85.852² Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanacaktır.
- Sürelerin takibi ve uygunsuзluğun giderilip giderilmediğine ilişkin denetim Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl müdürlükleri (il müdürlüğü) tarafından gerçekleştirilecektir.

IV. GÜVENLİ OLMADIĞI TESPİT EDİLEN ÜRÜNLER HAKKINDA YAPILACAKLAR

Ürünlerin güvensiz olması durumu ise Yönetmelik'in 10. maddesinde düzenlenmiştir. Bu kapsamda,

- Güvensiz ürünlerin piyasaya arzının yasaklanması, piyasada bulunan ürünlerin toplatılması, hizmet dışı bırakılması, ürünlerin üretici tarafından güvenli hale getirilmediği/getirilemediği durumlarda bertaraf edilmesi, trafikten men edilmesi gibi önlemler söz konusu olabilecektir.
- Bu önlemlere başvurulması kararı alınmadan önce üreticilere savunma yapma imkânı tanınmıştır. Ancak insan sağlığı ve güvenliği nedeniyle, kamu yararı göz önüne alınarak üreticinin savunması önlemlerin alınmasından sonra da bırakılabilecektir.

¹ Bu oranlar 2018 yılı için geçerli olup, her yıl yeniden değerlendirilerek Resmî Gazete'de yayımlanmaktadır.

² Bu oranlar 2018 yılı için geçerli olup, her yıl yeniden değerlendirilerek Resmî Gazete'de yayımlanmaktadır.

- Hakkında önlem alınan ürünün güvenli hale getirilmesi mümkünse buna ilişkin usuli süreç Yönetmelik'in 10. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Üretici, ürünlerin düzeltilebilir olduğunu ispatlayan belgeler ve düzeltici faaliyet planı ile ürünlere ilişkin kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içerisinde il müdürlüğüne başvurabilecektir. Yapılan değerlendirme neticesinde altı ayı geçmemek üzere bir düzeltme süresi tanınabilecektir.
- Bahsi geçen önlemlerle ilgili risk altındaki kişilerin bilgilendirilmesi amacıyla, üretici tarafından karar tarihinden itibaren 15 gün içerisinde, ürüne ilişkin bilgileri, alınan önlemleri, önlemi gerektiren sorunu, riskten sakınmak için yapılması gerekenleri, sorunu gidermek için önerilen yöntemleri ve ürünün iadesinin veya onarımının yapılacağı adresleri içeren duyuru yapılması gerekmektedir. Duyuruların Yönetmelik esaslarına göre yapılıp yapılmadığını il müdürlüğü denetleyecektir.
- İl müdürlüğü, üretici tarafından yapılan duyuruyu yeterli bulmazsa ulusal iki gazete ve iki televizyon kanalı aracılığıyla kamuoyunun bilgilendirilmesini sağlayabilme yetkisine sahiptir. Ayrıca Bakanlık, ürünleri internet sitesinde ilan edecektir.
- Güvensizlik tespiti sonucunda Bakanlık tarafından verilen kararın en geç altı ay içinde yerine getirilmesi ve yerine getirildiğinin belgelenmesi gerekmektedir.
- Güvenli olmadığı tespit edilen ürünler için 4703 sayılı Kanun'un "Ceza Hükümleri" başlıklı 12. maddesinin (b) bendi uyarınca 21.749 Türk lirasından 286.175³ Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanacaktır.
- Güvenli hale getirilmeyen veya getirilmesi imkânsız olan ürünlerin Yönetmelik'te belirlenen usule göre bertaraf edilmesi şarttır.
- Sürelerin takibi ve uygunsuzluğun giderilip giderilmediğine ilişkin denetim il müdürlükleri tarafından gerçekleştirilecek olup üreticiler tarafından gerçekleştirilen işlemlerin ikişer aylık dönemlerde il müdürlüğüne sunulması gerekmektedir.
- Güvensiz ürüne ilişkin önlemleri gerektiği gibi ve zamanında yerine getirmeyen üretici yerine, Bakanlık tarafından bu önlemlerin yerine getirilmesi halinde, üretici yapılan masrafları karşılamakla yükümlüdür.

Yukarıda yer verilen bilgiler doğrultusunda güvensiz ürünler için piyasaya arzının yasaklanması, piyasada bulunan ürünlerin toplatılması, hizmet dışı bırakılması, ürünlerin üretici tarafından güvenli hale getirilmediği/getirilemediği durumlarda bertaraf edilmesi, trafikten men edilmesine varan önlemler öngörüldüğü dikkat çekmektedir.

V. GÖNÜLLÜ GERİ ÇAĞIRMA

Yönetmelik'in 11. maddesi uyarınca üreticiler, riskli ya da teknik düzenlemesine uygun olmayan ürünleri, Bakanlığın müdahalesine gerek olmaksızın geri çağırabilecek ve bu ürünlerle ilgili düzeltici faaliyetlerde bulunabilecektir. Ancak gönüllü geri çağırmanın, ilgili ürünler hakkında Bakanlık tarafından denetim yapılmadan önce gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Gönüllü geri çağırma faaliyetinde bulunabilmek için, bu konuda talep edilecek tüm bilgi ve belgeler ile düzeltme planının uygulanması için gerekli süreyi içerecek şekilde il müdürlüğüne başvuru yapılması gerekecektir. Başvuru üzerine, Sanayi Ürünleri Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü'nü tarafından ilgili

³ Bu oranlar 2018 yılı için geçerli olup, her yıl yeniden değerlendirilerek Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır.

kamu kuruluşları, dernekler ve teknik servislerin görüşleri alınır ve il müdürlüğü tarafından ürünün özelliği ve piyasa yaygınlığı değerlendirilerek risk değerlendirmesi yapılacaktır.

Düşük risk içeren gönüllü geri çağırma faaliyetlerinin il müdürlüğü tarafından onaylanması ve Bakanlık internet sayfasında ilan edilmesi ile süreç tamamlanmaktadır. Yüksek risk içeren gönüllü geri çağırma faaliyetlerinde ise Bakanlık ve üreticinin internet sitesinde yapılacak ilana ek olarak üretici tarafından araç sahiplerine bildirim yapılması gerekmektedir. İl müdürlüğü tarafından düzeltici faaliyetler için üreticilere 1 yıla kadar süre verilerek sürecin takip edilmesi öngörülmüştür.

Yönetmelikteki en dikkat çeken hususlardan biri olarak, tescile tabi araçlar için yüksek risk içeren gönüllü geri çağırma faaliyetleri kapsamında üreticilerin araç sahiplerinin iletişim bilgilerine ulaşılabilmesinin ön koşulunun, 6698 sayılı Kişisel Verileri Korunması Kanunu'nun ilgili hükümlerine uyumluluk, veri güvenliği ve diğer yükümlülüklerin sağlanması olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, ilgili mevzuata uyum Yönetmelik kapsamında da ayrı bir önem taşımaktadır.

Yönetmelik'te araç sahiplerine ulaşmak bakımından da bir kolaylık getirilmiş ve yapılacak tüm araştırmalara rağmen araç sahiplerine ulaşamaması halinde, yukarıda bahsi geçen ilanın yapılması ile araç sahiplerinin bilgilendirildiğinin kabul edileceği hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda, araç sahiplerine getirilen, süreç boyunca işbirliği gösterme yükümlülüğü dikkat çekmektedir. Zira Yönetmelik kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getiremeyen araç sahiplerine, araçlarının trafikten men edilmesi ve/veya periyodik muayenelerde araçlarının kusurlu olarak değerlendirilmesi gibi yaptırımlar uygulanabilecektir.

Yüksek risk içeren gönüllü geri çağırma faaliyetleri kapsamında tanınan süre içerisinde düzeltici faaliyet işlemleri tamamlanmayan ürünler için Bakanlığa her türlü önlemi alma yetkisi tanındığı da görülmektedir. Geri çağırma durumunda ilgililere yapılacak bildirim içeriği ve diğer hususlar Yönetmelikte detaylandırılmaktadır.

VI. SONUÇ

Oldukça detaylı şekilde düzenlenmiş olan Yönetmelik'e ilişkin olarak yukarıda kısa bir bilgilendirme yapılmaya çalışılmıştır. Teknik düzenlemeye uygunsuzluk hali, güvensiz ürün ve gönüllü geri çağırma durumlarıyla karşılaşılması halinde ilgili maddelerin özenle yerine getirilmesi büyük önem arz etmektedir. Zira ciddi idari para cezaları öngörülmüş olup, böyle bir idari yaptırımla karşılaşılması halinde bir ay içinde ödenmesi gerekmektedir. Bu nedenlerle son derece önemli olan Yönetmelik'te özellikle gönüllü geri çağırma bakımından üzerinde dikkatle durulan bir başka hususun da 6698 sayılı Kişisel Verileri Korunması Kanunu'na uygun şekilde hareket edilmesi olduğunu da belirtmek isteriz.

Ari Avukatlık Bürosu

Atatürk Mah. Ataşehir Bul.
42 Ada Gardenya 7/1 Blok Kat:11 No:68
34758 Ataşehir/İSTANBUL
Tel/Faks: +90 (216) 455 09 81/455 46 05
e-posta: info@ari.av.tr
Url: www.ari.av.tr